

SERMONARI CATALÀ DE MARSELLA

Entre'ls manuscrits de la Biblioteca pública de Marsella, en la secció de *reservats* existeix, ab lo nombre 1095, un volüm que conté ademés del «Libre de doctrina pueril» (incomplet), d'algunes composicions poètiques catalanes y de certes consideracions sobre la gelosia y la ira, un petit sermonari també en llengua catalana, que sembla de la primeria del segle XV.

No sabèm si aquest sermonari ha estat estudiat y publicat; però sempre serà profitós donarne algunes mostres, majorment desde que va afermantse més la opinió dels romanistes de que tots los sermons mitjevals endreçats als fidels (no a la clerecia) eren predicats en llengua vulgar, fins los qui estaven escrits en llatí en los sermonaris.

Ja Carlesmany recomanava en alguna capitular que la predicació se fés de manera qu'el poble la entengués y axis se veu als concilis de 813 de Reims y Tours prescriure la traducció de les homilies dels Sants Pares *in rusticam romanam linguam*. En Paulín París ha sostingut que'ls notables sermons de Maurici de Sully havien estat també primitivament escrits en francès y que després foren traduïts al llatí, però no al contrari, com pensava Daunou.

Es, donchs, provable que'ls sermons catalans que presentàm ara, no s'igual traducció del llatí feta en la XIV centuria, sinó text original en vulgar, encare que alterat lo primitiu per successives copies que s'anaven subjectant al estat de la llengua en lo temps en que s'efectuaven.

Les mostres del sermonari català de Marsella que donàm son lo sermó de la festa del apòstol Sant Bartomeu y'l de la festa de Sant Mateu, evangelista, qui comencen al foli 189 del esmentat manuscrit y les qui consideràm suficients per conèixer l'istil y la llengua d'aytal colecció:

IN FESTO SANCTI BARTHOLOMEI

*Vos amici mei estis si feceritis qui ego precipio vobis. Ihoan, XV.
et in evangelio hodierno*

Segons diu mossen Sent gregori, Non est amor Dei odiosus &. L'à amor de Deu no deu esser ocios ni pararos ans deu be obrar diligentement les obres de deu car sil hom es negligent en fer e obrar so que deus mana senyal es que la amor de deu no es en aquell; vols tu doncs provar qui es amich de Deu certes aquell qui fa les sues obres. De asso auez exempli en natura; con conexeras tu lo bon arbre en les fulles; certes no en les flos no doncs en qui en los fruyts sils fa bons, sus axi

lo qui diu qui es amich de deu e no fa lo que deu li diu e li mana, aquest es axi com arbre ab fulles so es ab moltes peraules, mas sens fruyt de bona obre. Considerant doncs Ihesu xrispt que ell auia trametra los seus apostols e dexebles per lo mon per apreyçar la paraula de deu e que poch sa val preyçar de peraula si priñerament de fet e de obre lo preyçador no no demostra so que preyca per so donchs diu als apostols lo thema comensat: Vos amici mei estis si feceritis qui ego precipio vobis. Vos altres apostols serets amichs meus si fets los manaments que vous man. Vn deuets saber bona gent que iatse sia que tots los apostols sien stats amichs de Ihesu xrispt en general, empero molt singular amich e cordial es stat mossen sent barthomeu, car segons que legim en la sua ystoria, les ydoles en qui habitauen los dimonis les quals adorauen los gentills con fossen enterrogades per lo poble si auien paor de negu responien que hoc de vn gran sant apellat barthomeu e con enterrogassen dient e qui es aquex barthomeu respos vna ydola en la qual stava vn dimoni qui auia nom berith, amicus dei omnipotentis, dic vos que berthomeu es gran amich de deu omnipotent. Ara trop yo que per tres senyal o iñdicis hom pot conixer de algu si es amich del altre.

Primo si parle del altre loantlo uolenterosament. Secundo si contrasta als contraris de hom virtuosament. Tercio si li dona dels seus bens habundosament. Tots aquests senyals de amicicia ha demostrat mossen sent bertomeu enuers Ihesu xrispt per que podem dir certament que ell es amich seu. Senyal de amicicia primerament, donchs dich yo que lo primer es con algu parla del altre be loantlo uolenterosament, car negu no tindria laltra per amich si perlaua del altre coses de uituperi e diffamacions, mas aqueil seria mon amich qui de mi diria be e loaria los meus fets. Aquest senyal de amicicia ha agut mossen sent berthomeu car ell ha uolenterosament loat ihesu en la sua preyçacio, vn legim en la sua ystoria que ell ua preyçar en les indies vn la gent colia e adoraua vn dimoni appellat Astaroth e vn jorn ell entra en lo temple axi com a paragri e lo dimoni qui solia parlar e donar algunes respistes als sacerdots del temple no sonau mot ni feya negunes incantacions ni marauelles e con uench la hora que los sacerdots donauen encens al dimoni ell comensa a cridar cessats mesquins cessats que los angells de deu per prechs del apostol barthomeu ma tenen ligat que no gos dir res despuyts que assi es berthomeu, e con lo rey fos aqui feu que demanassen qui era aquest berthomeu e lo dimoni respos que ell anaue uestit de manto blanch e en les faldes aportauae pedres precioses auia la ueu com a trompa e les dues uestidures o calces o sabates XX anys auia que les uestia que nunqua se enuelliren ni sesquinçaren e que cent uegades la nit e cent lo dia feya oracio e loaua e benoya deu. Veus doncs assi lo primer senyal en ques demostra que mossen sent berthomeu amaua Ihesu car uolenterosament lo loaua en la sua preyçacio e oracio, per que podem dir dell'a-

peraula qui es scrita: prouerbiorum X.^o ca.^o: Qui diligit cordis mundicia propter graciam labiorum suorum habebit amicum regem.

Mossen sent berthomeu qui ab mundicia de cor ha amat ihesu xrispt e ab los seus labis la loat graciosament per tal aura tostamps per amich lo rey celestial e uets assi lo primer punt.

Lo segon senyal de amicicia es con algu contrasta als contraris e enemichs dhom virtuosament axi com si yo auia enemichs quim impugnassen hom uolguessen tolra ma honor e profit e uenia algu quim aiudas em defenes dels meus enemichs asso seria senyal de gran amistanca. Com donques mossen sent berthomeu aia enderrocades moltes ydoles vn stauen dimonis appar que ell ha contrastat als enemichs de ihesu xrispt, per que doncs es son amich legitim en la sua ystoria que lo rey de les indias appellat polemi auia vna filla endemoniada e presentament a precs del rey la cura e dix al rey que sis uolia gucir ell li mostraria com era brut e sutze lo deu que adorana astaroth e lo rey ley promes ques convertiria. Vench vna festa e mossen sent berthomeu con fos en lo temple ab lo rey e gran poble mana al dimoni que ysques de la ydola e axiu feu deuant tot lo poble; ell sa demostra en vil figura e semblanca, car era pus negra que vn carbo o vna olla, auia la cara aguda, era tot palos fius als peus, dels vlls li axien flammes de foch, de la boca e del nas sofre pudent e foguant, tenie les mans ligades detras ab vna cadena de ferro foguant e altre cadena en lo coll e mana a la ydola que caygues e quecys e totas trenca es trossaia; lauos lo rey e la regina ab sos fills e filles prengueren lo babbisme e la fe xrisptiana e renunciaren al regne, per que podem dir dell e dels altres apostols: Nimis honorati sunt amici tui deus; o senyor e com has honrrats molt be los teus, car en virtut tua los dimonis los son subiugats.

(Seguirà)

JOAQUÍM MIRET Y SANS

NOTICIAS

Ha fallecido en esta capital, el dia 26 de marzo, el académico numerario D. Angel Bas y Amigó, que formaba parte de la Corporación desde 1899. Se ha hecho constar en acta el profundo sentimiento de la Academia por esta pérdida.

En la sesión del 16 enero leyó el Sr. Carreras Candi un estudio sobre las costumbres en Vich y su comarca durante el siglo XIII; en la de primero de febrero, el Sr. Miret y Sans leyó una noticia de la Bula de indulgencias impresa en 1483 en lengua catalana y un trabajo